

Nærings- og fiskeridepartementet

Oslo, 12.04.2024

INNSPILL TIL VEIKART FOR KREATIVE NÆRINGSER

Forleggerforeningen setter pris på at Regjeringen vil utvikle et nytt veikart for kreative næringer, og takker for muligheten til å gi innspill til dette.

Den norske Forleggerforening er en interesseorganisasjon som ivaretar faglige, juridiske og økonomiske interesser for norske forlag. Forleggerforeningen har i dag nærmere 100 medlemmer, våre medlemsforlag representerer til sammen omtrent 85 prosent av norsk forlagsomsetning. Forleggerforeningen arbeider for å opprettholde og styrke forlagsbransjens kulturelle, rettslige og økonomiske rammevilkår, som er viktige virkemidler for å bevare og utvikle norsk språk og litteratur. Vi samarbeider tett med en rekke norske og internasjonale organisasjoner og institusjoner, og organiserer utvalg for en rekke ulike fagområder. Vi forvalter og utvikler bokgruppene, bransjestatistikk og kollektivt avtaleverk med blant andre bokhandler, forfattere, illustratører og oversettere.

Utfordringer og tiltak for bedrifter innen kreativ næring

DÅRLIGERE LESEFERDIGHETER OG MINDRE LESING I SAMFUNNET

Forleggerforeningen er bekymret over fallet i leseferdigheter blant norske elever og studenter og nedgangen i lesing i befolkningen. Kunnskap og kompetanse er blant Norges viktigste konkurransefaktorene som høykostnadsland. Både for produktivitet, demokrati og medborgerskap er kreative næringer og samfunnet generelt helt avhengige av en lesekyndig befolkning.

TILTAK

- Forleggerforeningen mener utviklingen i lesing og leseferdigheter er så alvorlig at det krever en grundig utredning av utviklingen på lesefeltet, i form av en NOU. Leseferdigheter er så essensielt for samfunnet at både Kunnskapsdepartementet, Næringsdepartementet og Arbeids- og sosialdepartementet bør involveres i arbeidet, sammen med Kulturdepartementet.

MANGLENDE SATSING PÅ KULTURTURISME

Regjeringens utredning om norsk reiseliv (NOU 2023:10) dokumenterer at Norge har et uforløst potensial som en attraktiv kulturdestinasjon internasjonalt. Både godt ivaretatt kulturarv, sterke mattradisjoner, ikoniske byggverk, en unik urfolksskulptur, verdenskjente kunstnere og musikere, og mange berømte kulturhistoriske skikkelser gjør Norge til en attraktiv destinasjon for kulturturisme. Vi vet også at kulturturister gir et mye høyere bidrag til verdiskaping og kreativ næring enn naturturister (ibid.)¹ Se også [sluttrapport](https://www.regjeringen.no/contentassets/b09a2930efaa4b74b1bc04debb6f3ae6/samarbeidsradets-sluttrapport-04062019.pdf) for samarbeidsråd for kultur og reiseliv (2017-2019)²

TILTAK

- Virkemiddelapparatet for reiselivsnæringen må i større grad legge til rette for vekst og verdiskaping for kulturturisme.

STATLIGE VIRKEMIDLER FOR LITTERATURNÆRINGEN

¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2023-10/id2968657/?q=8000&ch=5#kap4-1-3>

² <https://www.regjeringen.no/contentassets/b09a2930efaa4b74b1bc04debb6f3ae6/samarbeidsradets-sluttrapport-04062019.pdf>

DEN NORSKE FORLEGGERFORENING

Den norske bokbransjen er i stor grad regulert av og har virkemiddelapparat gjennom Kulturdepartementet. Den rivende teknologiske utviklingen med introduksjonen av generative språkmodeller som benytter kunstig intelligens, kombinert med de globale trendene for digitalisering, økende digitalt konsum og mindre lesing, utfordrer imidlertid helt grunnleggende rammevilkårene for forlagenes bidrag til et opplyst offentlig ordskifte og norskprodusert sakprosa og akademisk litteratur. Forleggerforeningen mener det er større potensial for verdiskaping i Forlagsbransjen, og at den seneste utviklingen øker behovet for å legge til rette for dette.

TILTAK

- Det må utvikles tilpassede virkemidler for litteraturnæringen i Innovasjon Norge, f.eks. for å utvikle mer innovativ forlagsdrift, og for å utnytte potensialet litteratur har for andre næringer, som f.eks. reiseliv, medier, film og dataspill.

BEDRE STATLIGE VIRKEMIDLER FOR EKSPORT AV LITTERATUR

Statens virkemidler for norsk litteratureksport er samlet i NORLA (Norwegian Literature Abroad). Forleggerforeningen mener det er behov for et tettere samarbeid mellom NORLA og Innovasjon Norge, slik at virkemiddelapparatet for kreative næringer også ivaretar litteraturfeltet.

TILTAK

- Inkludere anerkjente internasjonale litteraturmesser i Innovasjon Norges ordning for messer som er forhåndsgodkjent for reisestøtte.
- Gi Innovasjon Norge i oppdrag å opprette faste samarbeidsstrukturer med NORLA og litteraturfeltet, for å sikre at virkemiddelapparatet for kreative næringer inkluderer litteraturnæringen.

EN INNFØRING AV KULTURMOMS MÅ IKKE OMFATTE LITTERATUR

Norsk litteratur har sammen med aviser og nyheter hatt merverdiavgiftsfritak i omtrent femti år, fra 2019 ble fritaket for litteratur utvidet fra papir til å også gjelde e-bøker og elektroniske lydbøker. Det fremgår av forarbeidene at det er bred politisk enighet om merverdiavgiftsfritak som politisk virkemiddel. Fritaket er begrunnet med hensyn til språk, demokrati og kultur (NOU 2022:20, s. 340).

Dersom Kulturmoms innføres mener Forleggerforeningen det er avgjørende å videreføre det mangeårige momsfritaket på litteratur og nyheter, for for å unngå at færre leser. Særlig vil de som allerede leser lite bli rammet. Merverdiavgiftsfritaket gir i tillegg bredde i litteraturen fordi det styrker markedet som helhet, og kompenserer for den markedssvikten som følger av at det norske språkområdet er lite. Forlag benytter dette økonomiske handlingsrommet til å kryssubsidiere mellom bestselgere og utgivelser med lite kommersielt grunnlag. Merverdiavgift på bøker vil ha negative konsekvenser for ytringsfriheten. Bortfall av fritaket kan føre til at færre stemmer kommer til orde, at viktige stemmer får en plattform mindre å ytre sine meninger i, og til at færre vil ha tilgang til ytringer i bokform. Vi viser forøvrig til Forleggerforeningens høringssvar³ til Finansdepartementets høring av Skattelovutvalget (NOU 2022:20)

Med vennlig hilsen
Den norske Forleggerforening

Trine Skei Grande (s)
administrerende direktør

³ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-nou-2022-20-et-helhetlig-skattesystem/id2952276/?uid=e7e2a59f-7b5a-40ce-a804-b12dfb31dd56>